

STANLEY HILLIS

Denise Mosbach

Stanley Hillis

*Het ongrijpbare leven van het kopstuk
uit de Amsterdamse onderwereld*

Nieuw Amsterdam Uitgevers

Eerste druk 2016
Vierde druk 2019

© 2016, 2019 Denise Mosbach
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld uit de serie Stanley H. van KRO-NCRV en NL Film

Foto auteur © Quintalle Nix

NUR 330

ISBN 978 90 468 2587 7

E-ISBN 978 90 468 2615 7

www.nieuwamsterdam.nl

'You're gonna have to catch me first!'

Frank William Abagnale, Jr.

Uit: *Catch me if you can*

Proloog

Het is een koude zonnige maandagochtend en het Amsterdamse Watergraafsmeer maakt zich op voor een nieuwe week. Op 21 februari 2011 is het nog vrij rustig in de Fizeaustraat. De straat is gelegen in een typische buitenwijk van Amsterdam. De wijk is omgeven met veel groen en de alledaagse hectiek van de stad lijkt mijlenver weg. Aan het begin staan kleine witte rijtjeshuizen en een paar dorpsachtige winkels. Een brug over een smalle sloot scheidt het woongedeelte van het meer parkachtige gebied met aan weerszijden parkeerplaatsen, veel hoge bomen, aan de linkerkant een speeltuin en rechts de voetbalvelden van A.F.C. Taba. Daar rent een jogger zijn rondje over het sportcomplex. Een oudere vrouw laat langs het water haar mollige bruine labrador uit en een moeder is met haar dochtertje op weg naar het winkelcentrum even verderop. Als de twee bij de brug willen oversteken, stopt er een felrode Mitsubishi Pajero om ze voor te laten gaan. Achter het stuur zit een grijze kalende man. De moeder bedankt hem met een knikje en ziet dat hij zijn auto even verderop, net voorbij de speeltuin, pal naast een aanhangwagen met een opvallend blauw zeil parkeert. Ze slaat er verder weinig acht op en heeft geen idee dat daar drie mannen in liggen. Ook de bestuurder van de Mitsubishi is zich nergens van bewust. Het gaat om Stanley Hillis, de vierenzes-

tigjarige topcrimineel wiens naam onder andere wordt genoemd in het roemruchte liquidatieproces-Passage en de afperszaak-Briard, maar die justitie tot haar grote frustratie nooit achter de tralies kreeg voor meer dan een paar bankovervallen.

Stanley is een man met twee gezichten. Aan de ene kant is hij vriendelijk, rustig en behulpzaam, aan de andere kant koud en berekenend en volgens ingewijden Neerlands *Capo di tutti capi*: de grote man van onze poldermaffia.

De Amsterdammer met Haagse roots wacht nietsvermoedend in zijn auto op Donald Groen, met wie hij om twaalf uur een afspraak heeft. Ook hij is bepaald geen onbekende van justitie en volgens het Openbaar Ministerie is hij een van de hoofdrolspelers in het onderzoek-Briard. Niet zelden worden Hillis en Groen in één adem genoemd. Zo op het eerste gezicht lijkt er geen vuiltje aan de lucht.

Het einde van de ochtend nadert en Stanley zit er ontspannen bij als er in de Fizeaustraat plotseling een antracietgrijze Volkswagen Transporter in beweging komt en geruisloos achter Stanleys auto stopt. Hillis is zich niet bewust van het naderbij gekomen gezelschap, maar een van de mannen in de aanhangwagen merkt het busje wel op en als hij door een kier van het blauwe zeil een man in een halflange donkere jas ziet uitstappen en een glimp van een zwart automatisch wapen opvangt, weet hij genoeg. In paniek maant hij zijn collega's tot stilte en de drie gaan plat op de bodem van de wagen liggen. De adrenaline giert door hun lichaam. Ze houden hun adem in en horen de schutter met vastberaden passen naar de Mitsubishi lopen.

Dan ziet Stanley de man ook en denkt maar één ding: ik

moet hier weg, nu! Maar in plaats van het gaspedaal in te drukken, trapt Stanley in paniek op de rem. Het maakt allemaal niks meer uit... De moordenaar opent op nog geen meter afstand genadeloos het vuur. Met een donderend geraas vuurt hij tientallen kogels op Stanley af. De schoten galmen door de net nog zo rustige buurt. Voor de drie mannen in de aanhangwagen lijkt het eindeloos te duren. Maar er gaan slechts enkele seconden voorbij, en zo acuut als het spervuur begon, zo plotseling is het afgelopen. Er heerst een doodse stilte.

De man in de aanhanger schuift het zeil voorzichtig opzij en ziet de schutter weglopen. Maar net als hij denkt dat het voorbij is, draait de moordenaar zich abrupt om. Nu zijn wij aan de beurt, denkt hij, en hij krimpt ineen. Met het wapen in de aanslag wandelt de man opnieuw naar de auto van Stanley voor een kort maar krachtig slotsalvo. Daarna stapt de schietgrage shooter weer in de Transporter.

Als de drie mannen er zeker van zijn dat het busje weg is, slaken ze een zucht van verlichting: er zijn geen kogels door het zeil gevlogen en ze zijn alle drie ongedeerd. Dan horen ze opnieuw het geluid van een naderende auto. Het zal toch niet? De mannen kijken elkaar met grote ogen aan. Ze horen een portier opengaan, voetstappen komen snel dichterbij en opnieuw klinkt een aantal snelle schoten. Weer liggen de drie met ingehouden adem gestrekt in de bak. Minutenlang. Pas als de kruitdampen zijn opgetrokken en ze ervan overtuigd zijn dat het moordcommando écht weg is, trekken ze het zeil op en zien de kapotgeschoten Mitsubishi. En ze zien Stanley. Of liever gezegd wat er van hem over is. De eens zo grote crimineel ligt klein en in elkaar gezakt in zijn stoel. Overal zit bloed: op de ramen, op zijn stoel, aan het stuur... De Ouwe,

Hillis' bijnaam in het milieu, had geen schijn van kans. Hij overleed ter plekke. Om 11.53 uur. Doorzeefd met maar liefst 37 kogels.

De drie mannen hebben de dood nog nooit van zo dichtbij meegemaakt en beseffen maar al te goed hoeveel geluk ze hebben gehad. Ze zijn van de KLPD. Van de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen (DSRT) om precies te zijn, ook wel de sectie stiekem genoemd, omdat er een zweem van geheimzinnigheid rond deze dienst hangt. De dienst is onder andere gespecialiseerd in het afluisteren met gebruik van allerlei imposante tactische en technische snufjes. En dat is ook precies de reden waarom de heren daar lagen, klaar om het gesprek tussen de twee topcriminelen vast te leggen.

Justitie was op de hoogte van het rendez-vous. 'De KLPD wilde in het kader van een onderzoek een ontmoeting van Stanley H. met een andere persoon afluisteren,' legde de toenmalige minister van Veiligheid en Justitie, Ivo Opstelten, de aanwezigheid van de drie later uit.

Met trillende stem roept een van de mannen na de aanslag over de portofoon herhaaldelijk om versterking. Maar het lijkt een eeuwigheid te duren voor ze assistentie krijgen. Vreemd, want ze weten dat ze niet alleen zijn. Integendeel. Omdat justitie op de hoogte was van de ontmoeting was ze er al enige tijd mee bezig. De Nationale Recherche en de recherche van Amsterdam hadden er vandaag zelfs de krachten voor gebundeld, waarschijnlijk omdat ze hoopten Stanley eindelijk voor langere tijd achter slot en grendel te krijgen.

Justitie verwachtte er blijkbaar veel van. Het is bepaald geen kleine operatie: naast de drie DSRT'ers ligt er op wat grotere afstand een vijfkoppig observatieteam op de loer, plus

de commandant van de operatie. Op vier kilometer hoogte hangt een politiehelikopter en in de buurt is ook een tot de tanden gewapend arrestatieteam gestationeerd.

Ondanks de aanwezigheid van dit indrukwekkende politiecollectief, weet het doodseskader op kinderlijk eenvoudige wijze te ontsnappen. De verschillende diensten communiceren slecht met elkaar. Ze gebruiken twee verschillende kanalen waardoor niet iedereen in staat is direct mee te luisteren naar wat er wordt gezegd. Dat is de reden dat de DSRT'ers tevergeefs om versterking roepen. Pas na circa tien minuten beseft het observatieteam dat er sprake is van een aanslag en komt het in actie.

‘Ik zag het busje nog voorbijrijden,’ zegt een getuige, een bewoner van de Fizeaustraat. ‘Ik dacht dat het de Transporter van mijn buurman was, want die heeft precies dezelfde auto. Dus keek ik extra aandachtig. Maar het was mijn buurman niet, en de passagier was een forse man met een, volgens mij, Turks uiterlijk en een snor. Hij was in ieder geval niet blank,’ gaat hij verder. ‘Pas later beseftte ik dat dat de daders moeten zijn geweest.’ Gek genoeg heeft hij deze verklaring nooit bij de politie afgelegd, omdat hij dacht dat het geen zin had. En met zo’n politieovermacht had het eigenlijk ook niet nodig hoeven zijn.

Gelukkig heeft de commandant wel door wat er is gebeurd en de achtervolging op de daders ingezet. Als leider heeft hij de beschikking over twee portofoons en is daarom als enige in staat om over beide kanalen te communiceren. Daarom vraagt hij of ook de helikopter het busje wil volgen. Verder krijgen ze geen enkele assistentie.

De bestuurder van de Transporter lijkt zich niet bewust te zijn van het feit dat hij wordt gevolgd. Hij houdt zich in ieder geval keurig aan de maximaal toegestane snelheid. Aan het einde van de Fizeastraat slaat het busje links af richting het Amstelstation en gaat daar onder het spoor door om vervolgens de Spaklerweg op te draaien, een industriewijk in. Geen verkeerde plek voor een aanhouding.

De schutters hebben geluk, want op dat moment maakt de commandant een cruciale fout: hij wil zijn taken als leider op de plaats delict oppakken en er voor zijn DSRT'ers zijn. Tenslotte vallen de mannen onder zijn verantwoordelijkheid. Als hij over een van de portofoons denkt te horen dat de helikopter de Transporter nog volgt, staakt hij daarom zijn jacht op het moordteam en keert terug naar de Fizeastraat.

De heli volgt inmiddels door alle chaos het verkeerde busje. 'Een onervaren waarneemster,' luidt de verklaring van de KLPD. Maar je kunt je afvragen of ze, op een missie die gezien de aard en omvang van de operatie zo belangrijk is, een groentje mee laten vliegen. Als de helikopter de Transporter later alsnog probeert te vinden is het te laat. De daders zijn gevlogen.

In de Fizeastraat is het inmiddels een drukte van belang. De plaats delict is net afgezet met rood-wit gestreept politielint en er staan wat nieuwsgierige omstanders te kijken. Plotseling komt er een slanke, lange kortharige man van middelbare leeftijd aanlopen. Het is Donald Groen. Door de drukte is hij alert, maar ogenschijnlijk rustig wandelt hij naar de plek waar hij met Stanley heeft afgesproken. Voor hij er erg in heeft, wordt Groen door het arrestatieteam tegen de grond gewerkt, gearresteerd en afgevoerd. Niet veel later arriveert de Foren-

sische Opsporing voor een uitgebreid sporenonderzoek. Ze zijn er uren bezig op zoek naar schotresten en DNA. Toch levert het uiteindelijk weinig op, want de moord op Stanley Hillis is tot op de dag van vandaag niet opgelost.

In no time gonsde het van de geruchten. Justitie zou de hand hebben gehad in de aanslag. Er werd zelfs gesproken van een staatsliquidatie. Ook over Stanley Hillis werd uitvoerig gespeculeerd. Hij zou hebben samengewerkt met de Nationale Recherche, in criminele kringen een doodzonde. Dat de moord op Hillis plaatsvond onder toezien oog van justitie en dat de daders zo eenvoudig konden ontsnappen, maakt de mythe rondom hem alleen maar groter. Want wie was deze tot nu toe ongrijpbare misdaadbaas die volgens velen ruim twintig jaar met ijzeren vuist regeerde? Er hing iets magisch om De Ouwe dat hem boven de wet leek te houden. Hillis wist altijd te ontsnappen. Zelfs de keren dat hij wél in de gevangenis zat. Maar wie zich verdiept in het leven van Stan, zoals zijn vrienden hem steevast noemden, zal erachter komen dat Stanleys wegen niet eens zo heel ondoorgrondelijk waren, en dat die zich uitstrekten tot in Latijns-Amerika. En misschien was de dader met dat Turkse uiterlijk dan ook geen Turk maar een Colombiaan...

Stanley Marshall Hillis wordt op 10 september 1946 in Den Haag geboren. De stad gloeit op dat moment nog na van de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog. Een deel van de stad is door de Duitsers met de grond gelijk gemaakt, een ander deel, het Haagse Bezuidenhout, is per ongeluk door de geallieerden platgebombardeerd. Maar de oorlog heeft niet alleen materiële schade aangericht, meer dan 15.000 Hagenaars verloren het leven.

Tijdens de moeizame wederopbouw, een periode die getekend wordt door verdriet, armoede maar ook hoop op een betere en vredige toekomst, groeit de jonge Stanley op. Zoals zo veel Nederlandse vrouwen is ook zijn moeder, Adriana Boukes, direct na de bevrijding gevallen voor de charmes van een Canadese militair. Al bij de intocht van de bevrijders slaat de vonk tussen haar en Stanley Marshall Hillis senior over. Vanuit het mangat van zijn tank zwaait hij glimmend van trots naar de hordes toegestroomde Hagenezen. Ze zijn verzwakt na de Hongerwinter maar zijn desalniettemin uitzinnig van vreugde. Stanleys ogen blijven rusten op de donkerblonde Adriana, voor wie de brede grijns van de soldaat in uniform onweerstaanbaar is. Wat volgt is een kortstondige romance, maar wel een die lang genoeg duurt om Stanley Marshall Hillis junior te verwekken.

De Canadezen blijven nog enige tijd in Den Haag om de mensen daar op weg te helpen en de zo gehate NSB'ers op te pakken. Maar na maanden van afwezigheid wil bijna iedere militair terug naar zijn thuisland. Ook Stanley senior. Maar hij wil niet vertrekken zonder Adriana, die op dat moment zwanger van hem is. Dus vraagt hij haar of ze met hem mee wil naar Canada. Echt lang hoeft ze daar niet over na te denken. De spanning van een nieuw leven trekt haar wel. Vlak voor het vertrek slaat echter de twijfel bij de jonge vrouw toe: waarom moet ze eigenlijk met hem mee? Waarom blijft hij niet voor haar en hun kind in Nederland? Ze stelt haar vriend voor een moeilijke beslissing: 'Of je blijft hier bij ons of je gaat alleen terug. Wij gaan in ieder geval niet met je mee.' Maar Stanley senior verlangt naar zijn geboorteland. Met tranen in haar ogen neemt Adriana afscheid. Ze beseft maar al te goed dat ze als alleenstaande moeder een onzekere toekomst tegemoet gaat. Misschien heeft ze met dit besluit wel onbedoeld het lot van de kleine Stan bezegeld, want met het wegtrekken van de Canadese troepen staat ze er alleen voor.

Adriana is pas twintig als ze van Stanley bevalt en de opvoeding valt de jonge moeder zwaar. Gelukkig mogen ze bij haar vader blijven wonen, een woning in een sobere Haagse wijk waar de gereformeerden het nadrukkelijkst aanwezig zijn. Ook Adriana's vader is een streng gelovige en bovendien harde man. Een echte potentaat. Makkelijk is het leven voor Adriana en de kleine Stan dan ook allerminst: een buitenechtelijk kind is in die tijd nog steeds een taboe, zeker in een streng gereformeerde omgeving... Zonder Jezus geen toekomst en de 'zondige' Adriana en haar zoon worden door veel buurtgenoten dan ook met de nek aangekeken.

Toch krijgt Stanley in de beginjaren een liefdevolle opvoeding. Adriana houdt zichtbaar van haar zoon en de twee hebben een hechte band. Stanley is een intelligente jongen, maar hij is erg verlegen en hij stottert. Vooral van het laatste heeft hij veel last: hij schaamt zich ervoor en het maakt hem erg onzeker. Bovendien mist Stanley een vaderfiguur in zijn leven die er voor hem is en de jongen, indien nodig, op zijn plek zet. Dat laatste is hard nodig want Stanley is een lastig jochie: hij stort zich met regelmaat in gevaarlijke situaties en kan zich moeilijk beheersen. Af en toe heeft hij last van enorme driftbuien. Stan is extreem druk en heeft veel moeite met het maken van vriendjes: sociale contacten gaan hem dan al moeilijk af.

Hoe ouder hij wordt, hoe zwaarder Adriana het met hem krijgt. Op de basisschool doen zij en de leraren er alles aan om de jongen in het gareel te houden. Zo krijgt Stanley een schriftje om zijn nek gehangen waarin zowel zijn lerares als zijn moeder aan elkaar doorgeven of hij zich die dag goed heeft gedragen of niet. Meestal is het dat laatste. Voor Stan, die al snel doorkrijgt dat de andere kinderen helemaal niet zo'n schrift om hun nek hebben, voelt het als een vernedering. En als verraad, van zijn moeder en van de leraren. Hij voelt zich anders, maar dat niet alleen; zijn klasgenoten hebben het ook opgemerkt en zetten de jongen buitenspel.

Wanneer Stanley drie is, trouwt zijn moeder met haar nieuwe vriend. In een mum van tijd volgen de eerste halfbroertjes en -zusjes. Het gezin heeft het niet breed en met de gezinsuitbreiding wordt dat alleen maar erger. Stan struint soms de buurt af om voor zichzelf en zijn familie melk, pap en yoghurt te stelen die de melkboer met zijn rijdende winkel net voor

de deuren van de huizen heeft gezet. Als een bewoner hem betrapt, zijn de rapen gaar. Hij wordt door een toegesnelde agent in de kraag gevat en met veel ophef thuis bij zijn moeder afgezet. Het is zijn eerste, vluchtige contact met justitie.

In het drukke gezin krijgt Stan niet de aandacht en support die hij als moeilijke jongen nodig heeft en als hij tien is, is de situatie thuis onhoudbaar geworden en wordt hij uit huis geplaatst. Stan gaat naar een pleeggezin, maar ook daar kunnen ze hem niet in het gareel houden. Uiteindelijk belandt hij in een internaat, waar hij doodongelukkig is.

Rond zijn puberteit is hij niet meer te houden. Hij werkt zich steeds vaker in de nesten en op zijn twaalfde pleegt Stanley zijn eerste delict, al was het volgens hem slechts een ongeluk. Toch heeft het grote gevolgen voor de jongen. Dreamend van een beter leven heeft Stanley wat geld gespaard en dat in een kistje verborgen in de kruipruimte onder het huis van zijn stiefvader. Als hij denkt dat hij genoeg heeft, loopt hij weg. Maar eerst haalt Stanley zijn geld op. Met een kaars kruipt hij de stoffige ruimte in om het kistje te pakken. Hij vergeet de kaars bij vertrek uit te blazen en niet veel later staat de Haagse woning in lichterlaaie. Zich niet bewust van wat hij heeft veroorzaakt, wordt hij enige tijd later opgepakt. Stanley wordt beschuldigd van brandstichting en moet zich voor de kinderrechter verantwoorden, die hem een paar jaar jeugddetentie oplegt. Zo maakt Stan op zijn veertiende voor het eerst kennis met een gevangenis: het Poortje in Veenhuizen.

Veenhuizen is een bizarre plek, een compleet gevangenisdorp in de provincie Drenthe, slechts omgeven door tientallen hectares bossen, weiden en hoogveen. Binnen de muren zit-

ten de gevangenen, erbuiten mag in de kleine sobere woningen alleen gevangenispersoneel wonen. Verder is er niemand van buiten welkom. Er zijn slechts wat noodzakelijke gebouwen en bedrijfses: een ziekenhuis, een school, een bakkerij, een slagerij, een kleine brandweerkazerne en een paar boerderijen waar de boeren verplicht gedetineerden in dienst moeten nemen. Op de huizen verraden moraliserende opschriften wat de bewoner ervan doet: 'Leering door voorbeeld' voor de leraar, 'Orde en Tucht' voor de huismeester en 'Maallust' voor de molenaar.

In het Poortje wordt de verlegen Stanley een sterke jongeman. Hij ontwikkelt zich tot een jongen met natuurlijke leiderschapskwaliteiten. Onder leiding van Stanley breken de jeugddelinquentjes regelmatig uit. Soms klimmen ze over de muur, soms wandelen ze op onnavolgbare wijze naar buiten om biertjes te drinken in het naastgelegen bos of rotzooi te trappen in het dorp. Echt lang kunnen ze niet van hun vrijheid genieten. In het centrum vallen ze met hun lichtbruine pyjamaachtige uniformen direct op.

Voor Stanley maakt het allemaal weinig uit. Voor hem is het slechts een spel. Het gaat Stanley vooral om de kick, om de rush die hij krijgt van het uitbreken, van het te slim af zijn van de autoriteiten. Dat is iets wat als een rode draad door zijn leven loopt: het niet-aflatende kat-en-muisspel tussen hem en justitie.

In de jeugdinstelling volgt Stanley een opleiding tot timmerman, een vak dat hem goed ligt. Stanley is ontzettend handig. Alles wat kapot is, kan hij maken. Hij weet dan ook al op jonge leeftijd wat hij wil worden: restaurateur van antiek. Die droom komt later uit en blijkt ook nog eens goed van pas te komen bij bepaalde andere 'activiteiten'. Dat be-

weert althans justitie, die zijn bezigheden in het antiek altijd heeft gezien als dekmantel voor de handel in drugs en wapens.

Op zijn zeventiende verlaat Stanley Veenhuizen om terug te keren naar zijn moeder. Die is inmiddels voor de tweede keer getrouwd en de jongen kan zijn draai in het gezin niet vinden. Bovendien is hij nog steeds boos op Adriana omdat zij hem heeft 'weggedaan' terwijl zijn halfbroertjes en -zusjes wel mochten blijven. Daarom zoekt hij zijn heil in de scheepvaart.

Stanley is gek op varen. Als matroos struint hij over de internationale wateren op zoek naar geluk en geborgenheid. Maar ook op zee vindt hij die niet. Op een avond begint een collega in de kajuit over het Franse Vreemdelingenlegioen. In die tijd heeft dit elitekorps een aanzuigende werking op jonge mannen. De spanning. Het avontuur. De kans op een nieuw leven... Vooral het laatste spreekt Stanley aan en zodra hij van boord stapt, meldt hij zich aan.

Het trainingskamp in Aubagne, een typisch Frans dorpje in Zuid-Frankrijk, is loodzwaar. Lijfstraffen zijn eerder regel dan uitzondering. Samen met een bont gezelschap van avonturiers worstelt hij zich door de opleiding heen. Na drie weken vertrekken Stanley en zijn maten naar Castelnoudary, de kazerne waar ze nog eens zestien weken worden gedrield. Daarna mag Hillis zich met trots *légionnaire* noemen. In het herkenbare uniform in de kleuren van de Franse vlag. Met de witte kepie op het hoofd, de rode epauletten op de schouders en een blauwe riem om het middel trekt hij ten strijde. Hoelang zijn militaire loopbaan heeft geduurd en waar hij precies heeft gevochten is onbekend. In ieder geval heeft Hillis ge-